

„Kā saglabāt Ludzas pilsētas kultūrvēsturisko mantojumu”

Projekts realizēts ar Valsts Kultūrkapitāla fonda un Latgales reģiona attīstības aģentūras atbalstu

LUDZAS JUMTI.

Ludzas tradicionālie jumti, kas lietoti 19. gs. beigās un 20. gs. Ir ar raksturīgu, ļoti saskaņotu jumta slīpņu lenķi, konfigurāciju un formu. Seguma dominējošais materiāls – koks. Šī laika Ludzas jumtu ainava ir izteikti viendabīga, harmoniska gan kā formu kopums, gan kokam dažādās novecošanās pakāpēs raksturīgā kolorīta gamma.

Parasti ēku pamatapjomam tie ir divslīpju jumti, ar simetriskām slīpnēm, kuru lenķis vairumā gadījumu ir robežās starp 350 un 450. Piebūvju, lieveņu, verandu jumti var būt lēzenāki un ir atkarīgi no veida, kāda ir piebūves jumta forma un kā tas pieslēdzas galvenā apjoma jumtam.

19. gs. 2. puses un 20. gs. 1. puses jumtu segums dzīvojamām ēkām tradicionāli un vairumā gadījumu ir koka dēļi, kuru garums. Laikam ejot aizvien samazinās. Ja 19. gs. b. Vienu jumta plakni nosedz 2 dēļu garumi (katrs 2...3m garš), tad 20. gs. 30. gados tie dēļi ir īsāki par 1.5 m, bet lielu daļu sedz jumta skaidas.

20. gs. 2. pusē par visizplatītāko jumta segumu kļūst viļņotā azbestcimenta loksnes (pelēks kolorīts), jo faktiski tas bija vienīgais plaši pieejamais, ugunsdrošais jumta seguma materiāls, izņemot gludo lokšņu skārdu, kas bija ievērojami dārgāks un mazāk pieejams.

Mūsdienās jumtu segumiem raksturīga liela daudzveidība. Vairumam ēku saglabāties 20. gs. viļņotais azbesta šķiferis. Pēdējo 15 gadu laikā segumam izmantots dažādu profilu skārds, bitumenizētie materiāli, viļņotās eternīta (bezazbesta) loksnes dažādās krāsās un tonalitātēs.

Pilsētas ielu ainavu kvalitātes ļoti lielā ir atkarīga no jumtu segumu izvēles. Vēsturisko pilsētu prakse gan Eiropā (Skandināvijas valstis, Francija, Spānija Vācija u.c.), gan Krievijā reglamentē jumtu materiālu daudzveidību galvenokārt pēc ugunsdrošības rādītājiem un estētikas. Jo viengabalaināka ir pilsētu jumtu formu un segumu saskaņotība, jo harmoniskāku iespaidu tā rada.

Ludzas jumtu seguma vēsturiskās tradīcijas lielā mērā iespējams saskaņot ar mūsdienu materiālu izvēli, ierobežojot to līdz diviem ieteicamākajiem, kas tradicionāli jau tiek lietoti:

gludais lokšņu skārds un viļņotais bezazbesta lokšņu materiāls (Eurofala, Izopol, Eternit). Jumtu segumus būtu ieteicams izvēlēties pelēkajā gammā (no gaiši pelēkas līdz tumši pelēkai). Šāda, pelēkās gammas jumtu ainava izcels pilsētas ainavā dievnamu un sabiedrisko ēku jumtu formas, ļaus labāk uztvert pilsētas struktūru no augstākajiem skatu punktiem un ļaus izcelties ēku patiesajām vērtībām to fasāžu arhitektūrā. Tās ēkas, kuru jumti ieguvuši kliezoši atšķirīgu jumta krāsojumu, nodara ļaunumu pilsētas koptēlam un būtiski apgrūtina ceļu harmoniskas ielu ainavas sasniegšanai.